

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Artikel 73 VN handvest niet-zelfbesturende gebieden

Hoogers, G.; Oostindie, G.J.; Veenendaal, W.P.

Citation

Hoogers, G., Oostindie, G. J., & Veenendaal, W. P. (2022). *Artikel 73 VN handvest niet-zelfbesturende gebieden*. The Hague: Tweede Kamer der Staten-Generaal. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3564953>

Version: Accepted Manuscript

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3564953>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Parlement en Wetenschap

Factsheet ARTIKEL 73 VN HANDVEST NIET-ZELFBESTURENDE GEBIEDEN

Deze factsheet is tot stand gekomen in het kader van de samenwerking van de Tweede Kamer met De Jonge Akademie, de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW), de Nederlandse Federatie van Universitair Medische Centra (NFU), de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO), TNO en de Vereniging Universiteiten van Nederland (UNL).

1 juni 2022

Auteurs: prof. mr. Gerhard Hoogers (Rijksuniversiteit Groningen), prof. dr. Gert Oostindie (Universiteit Leiden), dr. Wouter Veenendaal (Universiteit Leiden)

Inleiding

De Vaste commissie voor Koninkrijksrelaties van de Tweede Kamer heeft gevraagd om ‘een handzaam paper [...] over het thema artikel 73 VN-Handvest, het dekolonisatie-artikel. Meer in het bijzonder gaat het om de strekking, betekenis en hantering van art 73 VN-Handvest (niet-zelfbestuurde gebieden) ten aanzien van het Caribisch deel van het Koninkrijk. [...]. Het betreft dan drie aspecten :

1. Politicologie/geschiedenis, een nationaal overzicht over wat hierover is gezegd in Kamerstukken, overeenkomsten, etc.), dus momenten ten aanzien van Caribisch deel Koninkrijk rond 1954 en de aanloop daarvan, rond 1975 wellicht (Suriname onafhankelijk); 1986 (status aparte Aruba), 2010 (opheffing Nederlandse Antillen/de landen Curaçao en Sint Maarten ontstaan; alsmede Caribisch Nederland
2. Internationaalrechtelijke rechtsvergelijking: Hantering ten aanzien van het Caribisch deel van het Koninkrijk, in vergelijking met vergelijkbare (eiland)gebieden, zoals andere small island development states in de Cariben
3. Sociologisch/antropologisch (wat valt er over te zeggen vanuit de beleving van de inwoners (en misschien ook wel van Nederlanders); doorwerking verleden in het heden qua samenleving en economie)”

Wij hebben deze vragen verdeeld, waarbij Oostindie de eerste, Hoogers de tweede en Veenendaal de derde vraag voor zijn rekening nam. Vervolgens hebben wij de conceptteksten onderling vergeleken, besproken en aangepast. Het hieruit voortvloeiende concept is ter becommentariëring voorgelegd aan dr. F. Guadeloupe, dr. G. Jones en prof. mr. A.H.A. Soons. Daarna stelden wij de definitieve versie vast, waarvoor uiteraard alleen de drie auteurs inhoudelijk verantwoordelijk zijn.

Politiek-historisch overzicht

Het Handvest van de Verenigde Naties van 26 juni 1945 bevat een hoofdstuk over de relaties tussen de lidstaten van de VN en hun koloniale bezittingen. Daarmee brak het Handvest nadrukkelijk met het oprichtingsverdrag van de Volkenbond (1919), dat uitsluitend bepalingen over de Duitse koloniën bevatte. Kern van hoofdstuk IX van het Handvest is artikel 73, dat alle lidstaten van de VN ertoe verplicht om ten aanzien van hun *non-self-governing territories* een aantal verplichtingen na te komen waaronder in artikel 73(e) het rapporteren aan de VN ten aanzien van zekere politieke, staatkundige en sociaaleconomische ontwikkelingen in die gebieden. Die verplichting geldt zolang die gebieden nog geen *full measure of self-government* hebben bereikt.

Nederland meldde in 1946 Nederlands-Indië, Suriname en de Nederlandse Antillen aan als de drie territoria waarover het gezag uitoefende die voldeden aan dit criterium. Daarmee kwamen zij op de VN-lijst van *non-self-governing territories*. Inmiddels voerde Nederland met diplomatieke en militaire middelen strijd tegen de Republiek Indonesië, die op 17 augustus 1945 eenzijdig de onafhankelijkheid had uitgeroepen. Dit kwam Nederland op felle kritiek te staan, ook vanuit de Verenigde Naties, die zich vanaf 1948 intensief inspanden om tot een vergelijk tussen Nederland en Indonesië te komen. Uiteindelijk erkende Nederland op 27 december 1949 de onafhankelijkheid van het land; als gevolg van de formele soevereiniteitsoverdracht werd Indonesië geschrapt van de lijst van *non-self-governing territories*.

Mede met het oog op de internationale reputatieschade als gevolg van de strijd met Indonesië zette Nederland daarna alles op alles om de dekolonisatie van de twee overgebleven koloniën, de Nederlandse Antillen en Suriname, ‘voorbeeldig’ af te ronden. Suriname en de Nederlandse Antillen bleven nog op de lijst van *non-self-governing territories* staan, ondanks pogingen van Nederland om deze na de invoering van de interim-regelingen in 1950 en 1951 geschrapt te krijgen. De interim-regelingen voerden in de aanloop naar de definitieve herstructurering van het Koninkrijk een verregaande vorm van zelfbestuur voor Suriname en de Antillen in. Nederland stelde zich na de inwerkingtreding ervan op het standpunt dat de door de VN verlangde informatie op grond van artikel 73(e) van het Handvest niet langer door Nederland aangeleverd kon worden, omdat deze informatie nu behoorde tot de autonome aangelegenheden van Suriname en de Nederlandse Antillen. De Algemene Vergadering verwierp dit standpunt en verplichtte tot verdere rapportage, een verplichting die Nederland naast zich neerlegde en waarop geen verdere actie is ondernomen met het oog op de inwerkingtreding van het Statuut in 1954.

Met de totstandkoming van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden (15 december 1954) werd het dekolonisatieproces volgens de drie betrokken landen formeel afgesloten, al werd in de toelichting (‘geen eeuwig edict’) aangegeven dat wijzigingen niet onmogelijk waren – impliciet werd daarmee de mogelijkheid van een toekomstige onafhankelijkheid van de Nederlandse Antillen en Suriname opengehouden. De regering van het Koninkrijk – waarin naast Nederland nu dus ook de Nederlandse Antillen en Suriname waren vertegenwoordigd – presenteerde het Statuut in 1955 aan de VN en betoogde daarbij dat zij van mening was dat de verplichtingen onder hoofdstuk IX, in het bijzonder de rapportageplicht ex artikel 73(e) Handvest, was komen te vervallen nu Suriname en de Nederlandse Antillen een volledige vorm van zelfbestuur hadden verkregen.

In zowel de voorbereidende vergaderingen als uiteindelijk in de Algemene Vergadering is lang en intensief gesproken over de vraag in hoeverre het Statuut daadwerkelijk een vorm van volledig zelfbestuur had geschapen. Er bestonden bij veel landen vooral aarzelingen bij het feit dat de Gouverneur nog steeds door de Koning benoemd zou worden, dat de regering van het Koninkrijk op grond van artikel 44 Statuut de bevoegdheid behield om invloed uit te oefenen op de inhoud van de Staatsregelingen en dat het verschil tussen Nederland en het Koninkrijk in hoge mate formeel was. Daarbij werd overigens weinig aandacht besteed aan het feit dat Suriname en de Antillen op een groot aantal beleidsterreinen wel degelijk autonoom bevoegd waren. Hoe het ook zij, de aarzelingen en verwarring over de aard van de nieuwe rechtsorde leidden op 15 december 1955 tot resolutie 945(X), waarin het Koninkrijk weliswaar werd ontslagen van de verplichting om aan de VN te rapporteren, maar niet expliciet werd vastgelegd dat Suriname en de Nederlandse Antillen volledig zelfbestuur hadden verkregen; het bleef dus onduidelijk in hoeverre de Algemene Vergadering nu eigenlijk van mening was dat beide gebieden al dan niet nog onder hoofdstuk IX vielen. Wel kwamen zij niet meer voor op de lijst van *non-self-governing territories*. Duidelijk is dus wel dat de Algemene Vergadering van de VN in december 1955 de Nederlandse rapportageplicht schrapte, en dat daarin sindsdien geen verandering is gekomen.

Artikel 73 van het Handvest dient te worden beschouwd in het licht van het eveneens in het VN Handvest neergelegde zelfbeschikkingsrecht van volken. Het zelfbeschikkingsrecht specifiek van de *non-self-governing territories* werd door de Algemene Vergadering in diezelfde periode nader uitgewerkt in een aantal resoluties. In 1960 nam de VN een resolutie aan waarin onafhankelijkheid als enige uitkomst van het dekolonisatieproces werd bestempeld, maar een dag later werd mede op Nederlands initiatief een gematigdere resolutie aangenomen, behelzende dat ook andere vormen van dekolonisatie aanvaardbaar waren, namelijk *free association or integration with an independent State*. Het principe dat de uitoefening van het zelfbeschikkingsrecht niet per se zou moeten leiden tot staatkundige onafhankelijkheid werd in 1970 door de VN bevestigd. Conform deze uitspraken (1955, 1960, 1970) heeft de VN zich sindsdien niet meer beziggehouden met de onderlinge relaties van de landen van het Koninkrijk en bleef het artikel 73 internationaalrechtelijk dus buiten beschouwing. (Wat overigens niet wegneemt dat er in VN-verband door individuele landen, zoals Venezuela, wel kritiek werd uitgesproken over het ‘neokoloniale’ karakter van deze relaties.)

In de aanloop naar de onafhankelijkheid van Suriname (1975) werkten de Nederlandse en Surinaamse regering nauw samen en heeft de VN geen rol gespeeld. In de strijd van Aruba voor een *status aparte* kwam de vraag op tafel of Aruba op grond van het zelfbeschikkingsrecht mocht kiezen voor afscheiding van de Nederlandse Antillen, zoals de voorstanders van de status aparte betoogden; in dit proces en de uitkomst ervan heeft de VN echter geen actieve rol gespeeld. (Overigens verbond Nederland, dat sterk gekant was tegen het uiteenvallen van de Antillen-van-zes, aan toekenning van een *status aparte* de voorwaarde dat het land dan tien jaar later de onafhankelijkheid zou aanvaarden. Aruba aanvaardde dit maar uiteindelijk werd deze eis geschrapt.) Ook in het proces dat leidde tot de ontmanteling van het land de Nederlandse Antillen op 10-10-10 speelde de VN geen rol, afgezien van ondersteuning bij referenda.

In de aanloop naar 10-10-10 heeft Saba de gang naar het hoofdkwartier van de VN gemaakt. Sindsdien hebben landen (Sint-Maarten), openbare lichamen (Sint Eustatius) en eilandelijke organisaties (Bonaire) dit eveneens gedaan – of daarmee gedreigd – om daar hun klachten betreffende wat zij omschrijven als ‘koloniaal’ en/of ‘racistisch’ gedrag van Nederland aanhangig te maken. Het parlement van Sint Maarten nam in 2020 – in de context van de als dwingend ervaren Nederlandse opstelling bij de oprichting van de Caribische hervormingsentiteit (later COHO) – een motie aan waarin werd opgeroepen tot de ‘volledige dekolonisatie’ van het eiland op basis van het betreffende artikel uit het VN Handvest. In datzelfde jaar stuurde de Staten van Aruba een brief aan de voorzitter van de Algemene Vergadering en de secretaris-generaal van de VN om bezwaar te maken tegen de Caribische hervormingsentiteit (COHO), die volgens de Staten in strijd is met de autonomie en het zelfbeschikkingsrecht van Aruba, en dus ook met het VN Handvest. Het Curaçaose parlement heeft vergelijkbare bezwaren geformuleerd. Er zijn overigens ook klachten aanhangig gemaakt bij de VN-rapporteur voor racisme (Sint Maarten, 2021). Geen van deze initiatieven heeft vooralsnog tot actie van de VN geleid. Hiermee is uiteraard niet gezegd dat de klachten op zich ongegrond waren of zijn.

Internationaalrechtelijke rechtsvergelijking

De ambivalente beslissing van de VN van 15 december 1955 kent geen equivalent ten aanzien van enig ander lid van de VN. Resolutie 945 (X) is de enige resolutie van de Algemene Vergadering waarin een lidstaat wel wordt ontslagen van de plicht tot rapporteren, maar niet wordt vastgesteld dat er een volledige vorm van zelfbestuur tot stand is gekomen. De Algemene Vergadering legt zelf echter ieder jaar een nadrukkelijk verband tussen die twee: een lidstaat met overzeese gebieden is verplicht tot rapporteren zolang er nog geen volledig zelfbestuur is (of dat nu in de vorm van integratie, associatie, onafhankelijkheid of enige andere vorm is). Het Koninkrijk stelt zich op het standpunt dat de beslissing om de rapportageverplichting te schrappen moet betekenen dat er wel degelijk volledig zelfbestuur voor Aruba, Curaçao, Sint Maarten, Bonaire, Sint Eustatius en Saba is bereikt. Sinds een aantal jaren stelt de Nederlandse regering zich daarnaast ook op het standpunt dat de

eilanden in en sinds 1954 volledig gebruik hebben gemaakt van het volkenrechtelijk zelfbeschikkingsrecht met betrekking tot dekolonisatie ('extern zelfbeschikkingsrecht'). Wel blijven zij dragers van het 'interne' zelfbeschikkingsrecht, maar dat oefenen zij uit binnen het Koninkrijk. Daarnaast hebben zij het recht behouden te kiezen voor onafhankelijkheid, maar dat zou een aan het constitutionele recht van het Koninkrijk ontleend zelfbeschikkingsrecht zijn, geen volkenrechtelijk zelfbeschikkingsrecht.

Op de VN-lijst van niet-zelfbesturende gebieden waarvoor de *administering powers* rapportageplicht hebben ontbreekt het Koninkrijk der Nederlanden dus.¹ Wel staan op deze lijst het Verenigd Koninkrijk (onder meer voor de Caribische *British Overseas Territories*), de Verenigde Staten (onder meer voor de Amerikaanse Maagdeneilanden, maar niet voor Puerto Rico), Frankrijk (maar niet voor de Caribische gebieden) en Nieuw-Zeeland. Gezien de specifieke interesse van de Kamercommissie is internationaalrechtelijk vooral de vergelijking met de houding van de VN ten opzichte van de status van Puerto Rico en de Franse overzeese gebiedsdelen relevant.

Voor Puerto Rico geldt dat het in 1898 als gevolg van de Spaans-Amerikaanse oorlog in Amerikaans bezit kwam. Het eiland verkreeg in 1950 zelfbestuur onder een *Act of Congress* die het eiland de mogelijkheid verschafte een eigen Constitutie in het leven te roepen. De Puertoricaanse grondwetgevende vergadering stelde een Constitutie op die het eiland aanduidde als een *Estado Libre Asociado*, in het Engels *the Commonwealth of Puerto Rico* en die in een referendum is aanvaard. De Grondwet kan door Puerto Rico zelf worden herzien, maar iedere herziening dient in overeenstemming te zijn met zowel de Grondwet van de VS als enkele relevante Amerikaanse wetten die betrekking hebben op de verhouding tussen Puerto Rico en de VS. Onder de Constitutie van 1952 kiezen de Puertoricanen hun eigen volksvertegenwoordiging en benoemen ze autonoom de leden van de eigen uitvoerende en rechtsprekende macht. De interpretatie van het recht van Puerto Rico ligt niet bij het *US Supreme Court*, maar bij het Hooggerechtshof van Puerto Rico zelf, behoudens enkele uitzonderingen. Puerto Rico geniet zelfbestuur op basis van gewone Amerikaanse wetgeving. Tot de federale bevoegdheden behoort in ieder geval de defensie en de buitenlandse betrekkingen en het geldstelsel. Puertoricanen hebben geen kiesrecht voor de Amerikaanse presidents- en congresverkiezingen, maar zijn wel staatsburger van de VS. De Grondwet van Puerto Rico beperkt op geen enkele manier de bevoegdheid van het Amerikaanse Congres om wetgeving ten aanzien van Puerto Rico uit te vaardigen. Onder de Amerikaanse Grondwet is Puerto Rico sinds 1898 een *unincorporated territory* gebleven, waar het Congres onbegrensde wetgevende bevoegdheden uit kan oefenen. In de literatuur wordt er daarom niet of nauwelijks aan getwijfeld dat Puerto Rico niet beschikt over een volledige vorm van zelfbestuur in de zin van artikel 73 Handvest. Op dezelfde dag dat de Algemene Vergadering weigerde uit te spreken dat Suriname en de Nederlandse Antillen volledig zelfbestuur hadden verkregen sprak zij uit dat dat dit voor Puerto Rico wel het geval was en aldus werden ook de VS ontslagen van hun rapportageplicht. Merkwaardigerwijs werd daarbij, als hierboven opgemerkt, vrijwel niet gekeken naar de mate van wetgevende en bestuurlijke autonomie die Suriname en de Antillen in vergelijking tot Puerto Rico hadden verkregen, maar werd het oordeel door heel andere factoren ingegeven: volgens veel staten in de VN genoot Puerto Rico meer zelfbestuur dan Suriname en de Antillen omdat het zijn eigen Grondwet geheel zelfstandig had opgesteld en in een referendum had aanvaard en omdat het eiland zijn eigen Gouverneur koos.

Frankrijk voerde in 1946 een nieuwe Grondwet in die een aantal oude Franse koloniën de status van *départements d'outre-mer* (DOM) verschafte en voor de overige Franse overzeese gebieden de quasi-federale *Union Française* in het leven riep. Voor de DOM en een aantal andere overzeese gebieden staakte Frankrijk dan ook onmiddellijk de rapportage aan de VN met het argument dat door een volledige integratie in en gelijkberechtiging aan het moederland de niet-zelfbesturende status van die gebieden beëindigd was. In 1947 zijn ze inderdaad van de lijst van niet-zelfbesturende gebieden afgevoerd. Dat is in het Franse geval geen eenduidige beslissing gebleken: verschillende andere Franse overzeese gebieden die later onafhankelijk zijn

¹ <https://www.un.org/dppa/decolonization/en/nsqt>

geworden zijn na 1947 wel weer (tijdelijk) op die lijst geplaatst en in 1986 heeft de Algemene Vergadering Nieuw-Caledonië weer op de lijst van niet-zelfbesturende gebieden geplaatst. Aanvankelijk heeft Frankrijk zich zeer tegen deze beslissing verzet, maar sinds de inwerkingtreding van de akkoorden van Nouméa in 1998 werkt Parijs nauw met de VN samen in het implementeren van beleid gericht op de verwezenlijking van de daarin vastgelegde idealen. In een serie referenda heeft de bevolking van Nieuw-Caledonië zich telkens uitgesproken voor de handhaving van de staatkundige betrekkingen met Frankrijk, terwijl tegelijk een steeds groter wordende vorm van constitutioneel gegarandeerde regelgevende en bestuurlijke autonomie is verwezenlijkt. Deze autonomie is echter nog steeds volledig onderworpen aan de Franse Constitutie en vormgegeven in Franse organieke wetgeving. Het is in die zin inhoudelijk onduidelijk waarom Nieuw-Caledonië, dat een grotere mate van autonomie bezit dan enig ander Frans overzees territorium, in tegenstelling tot vrijwel alle andere Franse overzeese gebieden geen volledige vorm van zelfbestuur zou genieten. Frankrijk voldoet niet aan de rapportageplicht uit artikel 73(e) Handvest, maar stuurt wel jaarlijks een rapport aan de VN over de staat van het gebiedsdeel. Naast Nieuw-Caledonië is er nog een Frans overzees gebied dat op de lijst van niet-zelfbesturende gebieden staat, en dat na Nieuw-Caledonië de grootste autonomie bezit: Frans-Polynesië. Frans-Polynesië staat sinds 2013 weer op de lijst van niet-zelfbesturende gebieden, na een georkestreerde campagne van lokale politici en Pacifische buurlanden. Frankrijk verzet zich ook ten aanzien van Frans-Polynesië tegen de opgelegde rapportageverplichtingen en verleent ten aanzien van dit gebied geen enkele medewerking aan de VN. Daarin wordt Parijs overigens gesteund door de huidige lokale regering van Frans-Polynesië, die het gebiedsdeel van de lijst zou willen afvoeren.

Sociologisch-antropologische aspecten

Er bestaan onder de bevolking van de zes 'Nederlandse' Caribische eilanden weliswaar sterke ideeën over de voor- en nadelen van het lidmaatschap van het Koninkrijk, maar die worden zelden gekoppeld aan (het artikel 73 van) het VN Handvest. Antropologische onderzoeken die de afgelopen decennia op de eilanden werden verricht laten steeds weer zien dat de burgers niet zozeer bezig zijn met staatkundig-politieke vragen, maar toch vooral met pragmatische keuzen, met het zoeken naar wegen om de eigen vaak weinig florissante levensomstandigheden concreet te verbeteren. Niettemin hebben die burgers desgevraagd ook wel een mening over die staatkundig-politieke vragen. Zowel de uitkomsten van volksraadplegingen die in de afgelopen decennia op de eilanden gehouden zijn als de resultaten van opinieonderzoeken die op de eilanden zijn verricht laten duidelijk zien dat slechts een zeer kleine minderheid van de eilandbevolkingen een voorkeur heeft voor volledige onafhankelijkheid. Dit betekent echter niet dat de bevolkingen tevreden zijn over de status die hun eiland op dit moment binnen het Koninkrijk heeft. Het laatste brede opinieonderzoek (uit 2015) liet zien dat alleen op Aruba een overgrote meerderheid tevreden is over de status van autonoom land die dit eiland heeft; op de andere eilanden bestaat geen duidelijke voorkeur voor een bepaalde status binnen het Koninkrijk, terwijl slechts een minderheid de huidige politieke status als de beste ziet.²

Ondanks het ontbreken van een sterke voorkeur voor onafhankelijkheid is de houding van de eilandbevolkingen tegenover het Koninkrijk zeer ambigu. Caribische burgers zijn (zeer) positief over de materiële voordelen die het Koninkrijk biedt – waaronder economische en financiële steun, militaire bescherming, en het Nederlandse paspoort en de daaraan gekoppelde mobiliteit, waaronder toegang tot de EU-lidstaten – maar oordelen een stuk negatiever over de manier waarop de eilanden door Nederland behandeld worden. Een vergelijking tussen het opinieonderzoek van 1998 en dat van 2015 wijst bovendien uit dat dit negatieve oordeel in de afgelopen decennia (veel) sterker geworden is. Dit laat zien dat de grotere rol die Nederland op de zes eilanden is gaan spelen onder de eilandbevolkingen veel weerstand oproept.

² De uitvoering van dit onderzoek mislukte op Sint Maarten als gevolg van fraude door de interviewers, waardoor van dit eiland geen gegevens beschikbaar zijn.

Op alle zes de eilanden wordt deze weerstand door politici en activisten regelmatig verwoord in verwijzingen naar de koloniale geschiedenis en de slavernij; hierbij worden vaak termen als 'neokolonialisme' en 'rekolonisatie' gebezigd. Dit soort uitingen zijn vaak diep doorvoeld: veel eilandbewoners voelen zich (nog steeds) tweederangsburgers in het Koninkrijk en hebben het gevoel dat zij steeds meer door en vanuit Nederland worden bestuurd, zonder dat zij zelf invloed hebben op dat bestuur. Het opinieonderzoek uit 2015 liet bovendien zien dat eilandbewoners een groot gebrek aan belangstelling en respect vanuit Nederland ervaren; dit in een eerder onderzoek in 1998 al gesignaleerde sentiment is sindsdien kennelijk alleen maar sterker geworden. Die gevoelens zijn niet onbegrijpelijk, zeker niet als wij in aanmerking nemen dat Haagse politici meermalen hebben geopperd om de toegang van Antillianen tot Nederland te blokkeren en er met enige regelmaat ook wordt gesuggereerd dat een vertrek van de eilanden uit het Koninkrijk wenselijk zou zijn. Ook al hebben zulke geluiden nooit tot concrete maatregelen geleid, zij hebben op de eilanden wel wantrouwen gevoed over de betrouwbaarheid van Nederland als partner in het Koninkrijk en de Haagse bereidheid om gelijkwaardigheid serieus te nemen – zie ook de discussies rond het democratisch deficit en de geschillenregeling. Anderzijds worden verwijzingen naar de koloniale periode door eilandelijke politici vaak ook opportunistisch als politiek drukmiddel ingezet, of als stok om Nederland mee te slaan.

Hoewel er onder de bevolkingen van alle eilanden dus wel verwijten rondom neokolonialisme en rekolonisatie te horen zijn, worden deze bijna nooit gekoppeld aan artikel 73 van het VN Handvest. Dat ligt wat anders onder de politieke elite van de eilanden, waar soms wel expliciete verwijzingen naar het VN Handvest worden gemaakt. Dat geldt ook voor de kleine academische of intellectuele elite van de eilanden. Zo organiseerde de Independence for St. Martin Foundation in 2017 een conferentie over mogelijke onafhankelijkheid van de eilanden op Sint Maarten, waar een expert over dekolonisatie en het VN Handvest (dr. Carlyle Corbin, een voormalig politicus uit de Amerikaanse Maagdeneilanden die regelmatig juridisch advies geeft aan verschillende Caribische niet-soevereine gebieden) een toespraak hield over het Handvest en de betreffende artikelen over dekolonisatie. Na deze conferentie werd de zogenaamde *Caribbean Progressive Alliance* (CPA) opgericht, met daarin vertegenwoordigers uit Bonaire, Sint Eustatius en Sint Maarten. Deze alliantie heeft als doel om enerzijds Bonaire en Sint Eustatius terug te krijgen op de lijst van niet-zelfbesturende gebieden van de VN, en anderzijds volledige onafhankelijkheid voor Sint Maarten te bewerkstelligen. Het gaat hier echter om een zeer klein aantal personen en organisaties; dit soort discussies spelen momenteel geen rol van betekenis onder de bredere bevolking van de eilanden, die getuige de uitslagen van een lange reeks referenda en surveys in ieder geval geen steun geeft aan het streven naar staatkundige onafhankelijkheid. Maar uiteraard is niet uitgesloten dat dit gaat veranderen indien gevoelens omtrent 'rekolonisatie' sterker worden en/of door politici meer doelgericht worden gebruikt.

Bronnenlijst

- S. Hillebrink, *Political Decolonization and Self-Determination: The Case of the Netherlands Antilles and Aruba*. Proefschrift Universiteit Leiden, 2007.
- Gert Oostindie & Inge Klinkers, *Knellende Koninkrijksbanden: Het Nederlandse dekolonisatiebeleid in de Caraïben, 1940-2000*, i.h.b. I, 129-132; II, 122; III, 77-79. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2001.
- Gert Oostindie & Inge Klinkers, *Gedeeld Koninkrijk: De ontmanteling van de Nederlandse Antillen en de vernieuwing van het trans-Atlantische Koninkrijk der Nederlanden*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2012.
- Gert Oostindie & Peter Verton, *Ki sorto di Reino/What kind of Kingdom? Visies en verwachtingen van Antillianen en Arubanen omtrent het Koninkrijk*. Den Haag: SDU Uitgevers, 1998.
- Wouter Veenendaal & Gert Oostindie (2018), 'Head versus heart: The ambiguities of non-sovereignty in the Dutch Caribbean', *Regional & Federal Studies*, 28 (1), pp. 25-45.
- Wouter Veenendaal, *Eindrapport CCC Opinieonderzoek*. Leiden: KITLV, 2016.

Disclaimer: De Jonge Akademie, KNAW, NFU, NWO, TNO en UNL bemiddelen tussen parlementaire kennisvraag en wetenschappelijk kennisaanbod. De informatie in het kader van Parlement en Wetenschap is afkomstig van vooraanstaande wetenschappers, maar niet onderworpen aan peer review en niet door de wetenschapsorganisaties geverifieerd.

Tweede Kamer
DER STATEN-GENERAAL

Universiteiten
van Nederland

